Anul al 54-lea | 14 Pagini | EXEMPLARUL { In România: 5 lei / In străinătate: 6 lei | 14 Pagini | Nr. 285 Sâmbătă 16 Octombrie 1937
P IIII
Taxa poştală plătită în numerar conform aprobării dir. G-le P. T. T. No. 120.288/932

BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAŢIUNII" SIBIIU

ABONAMENTE IN ŢARA Lei 200 pe 3 luni Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80 In străinătate în raport cu tariful poştal şi valuta

UNIVERSUL

ABONAMENTE LA „VESELIA" „UNIVERSUL COPIILOR" ŞI AL TINERETULUI" ZIARUL CĂLĂTORIILOR Câte 220 Lei pentru 12 luni în ţară

FONDATOR: LUIGI CAZZAVILLAN

CELE DIN URMA ŞTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ŞI TELEFONICE
REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA: BUCUREŞTI, STR. BREZOIANU No. 23-25
CENTRALA TELEFONICA A ZIARULUI: 3.30.10: SECRETARIATUL DE REDACŢIE: 3.30.15

DIRECTOR: STELIAN POPESCU

Bătălia economică

Dacă avântul pe care l-a luat în ultimii ani mişcarea naţionalistă s'ar limita, ca finalitate şi rezultate, numai la afirmarea unor atitudini sentimentale de suprafaţă, deci, platonice, sau la fecundarea unor curente de agitaţie sterilă, — fie ele canalizate chiar în organizaţii politice oricât de puternice, în jurul lozincilor naţionaliste, — fireşte, că din punct de vedere practic toate acestea n'ar însemna prea mare lucru pentru pregătirea biruinţei celei mari, concretizată în deviza: „România a Românilor".

Mişcarea naţionalistă trebue socotită a fi depăşit de mult faza tatonărilor preparatorii, cum şi pe aceea a exaltărilor romantice, în care jertfa şi eroismul, cultivate mai mult ca scop decât ca mijloc, înlocuiesc realizările practice. Mişcarea naţionalistă trebue socotită, deasemeni, evoluată dincolo de faza negativă a criticismului şi controverselor academice.

Lupta trebue angajată acum pe tărâmul pozitiv al faptelor, pe tărâmul constructiv al împlinirilor, al creaţiunilor, al cuceririlor persistente şi metodice în toate domeniile de viaţă şi de manifestare — individuală sau colectivă — dar mai ales în domeniul *economic*.

Aci, — în domeniul economic, — simţim noi marea slăbiciune a poziţiei noastre în faţa problemei ce avem de rezolvat. Aci e punctul nevralgic — dar şi cel hotărîtor, — al luptei epopeice la care ne-am înhămat. Trebue să urmărim, pas cu pas, pe cuceritorii de până acum ai poziţiilor noastre economice cele mai înaintate, creind la rândul nostru cât mai multe şi cât mai puternice bastioane româneşti în centrele comerciale şi industriale cele mai periclitate, pentruca, sprijiniţi pe aceste bastioane, să desfăşurăm în jurul lor lupta de afirmare a elementului românesc, într'o solidaritate naţională desăvârşită, în care rolul statului şi al autorităţilor tutelare n'ar trebui să lipsească.

Toată suflarea românească este câştigată azi pentru dinamismul împlinirilor. Se simte în spirite forţa de convingere, de voinţă şi de iniţiativă, care îndeamnă la asemenea deciziuni. Dovadă entuziasmul pe care l-a stârnit în toate straturile societăţii româneşti, noua orientare practică a politicii legionare, prin chemarea tineretului la practica comerţului, la îndeletnicirile tehnice şi la muncile meşteşugăreşti, concomitent cu crearea unei întregi reţele de întreprinderi legionare, mergând până la năzuinţa de a se crea o industrie cu adevărat naţională a fierului, precedată de măsura de a se strânge fierul vechi din tot cuprinsul ţării.

E, de sigur, cea mai bună şcoală şi cel mai nimerit teren pentru formarea şi călirea tineretului în lupta economică pe care trebue s'o câştigăm.

Dovadă, iarăşi, sunt cooperativele şi asociaţiile de negustori, meşteşugari şi muncitori români, având la bază acelaş suflu ideologic şi acelaş temei de organizare şi de luptă pe teren practic, care au început să prindă viaţă în mai toate centrele înstrăinate ale Ardealului.

Dovadă este şi buna primire de care s'a bucurat în presa şi opinia publică românească, inaugurarea din zilele trecute, la Fieni din Dâmboviţa, a primei fabrici de becuri electrice, cu capital, conducere şi personal româneşti, realizare cu atât mai îmbucurătoare, cu cât noua întreprindere se adaugă altora mai vechi, dar create şi conduse în acelaş spirit românesc (fabrica de ciment, de ţigle, etc.), care fac din Fieni nu numai un centru economic de prim ordin, dar şi unul de strălucită afirmare a posibilităţilor româneşti în domeniul tehnicei şi întreprinderii, indicându-ne astfel drumul pe care trebue să mergem:

„Avem bogăţii care aşteaptă să fie exploatate, spunea d. ministru al industriei, la inaugurarea de deunăzi dela Fieni.

„Ţara noastră va fi adevărata Românie Mare, când toate izvoarele de bogăţie vor fi exploatate de elementul pe care se sprijină, la bine şi la rău, în pace şi în război, statul român".

Pe acest front trebuie chemat tineretul şi toate energiile luptătoare ale ţării. Accesul la slujbele şi bugetul statului ar trebui barat pe mulţi ani de zile, pentru ca toate forţele disponibile româneşti să fie concentrate pe câmpul bătăliei economice, singurul pe care se poate câştiga izbânda supremă: „România a Românilor!".

Martiriul lui Horia şi Cloşca

Horja Anführer der Siebenbürgischen Rebellen.

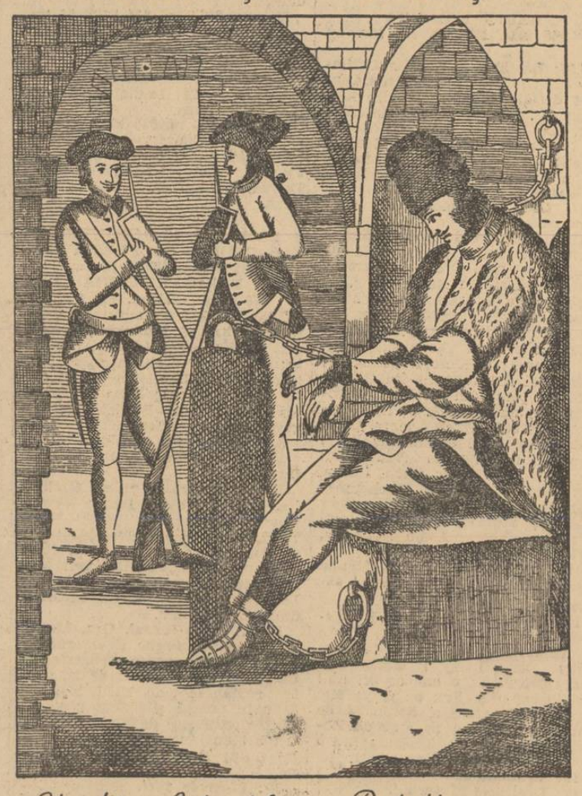

Gloschka Siebenbürger Rebelle.

Eroii martiri Horia şi Cloşca în închisoarea dela Alba-Iulia
(Gravură reprodusă din cartea d-lui Octavian Beu: Răscoala lui Horia).

HULIGANISM

de BRĂTESCU-VOINEŞTI

In cărţile de biologie şi mai ales în acele în care se descriu moravurile paraziţilor, găseşti lucruri la aflarea cărora rămâi nu numai încremenit de admiraţie, dar şi înfiorat de profunzimea marelui şi imposibilului de pătruns mister al vieţii. Să vezi dumneata o lighioană abia perceptibilă care ştie să se aşeze în drumul pe unde o să-i treacă victima.— s'o vezi cum se urcă pe ea şi aşteaptă acolo nemişcată, timp de câteva zile, pândind momentul oportun când trebue să intre în acţiune. Rămâi încremenit, absolut neputincios de a înţelege cum într'o firimitură de materie pe care de abia o poţi vedea cu ochii liberi, poate exista atâta putere de cunoaştere şi de prevedere. A! Dacă ar şti poeţii câtă poezie cuprinde ştiinţa şi dacă ar şti oamenii politici cât ar avea de învăţat din cunoaşterea analogiei ce există între unele fenomene biologice şi unele fenomene sociale!

Frecventa preocupare a minţii cu probleme de felul acesta te ajută să ajungi să poţi considera activitatea oamenilor cu o obiectivitate, dacă nu egală, ceeace este absolut imposibil de realizat, cel puţin apropiată de aceea cu care consideri activitatea lighioanelor.

Eu, care am fost totdeauna pasionat de studiile de entomologie, am ajuns în privinţa chestiei evreeşti la următoarea convingere:

Precum prepelicarii sunt o varietate a neamului câinesc, sau în limbaj ştiinţific a speţei câine, tot aşa evreii sunt o varietate a speţei om. Această varietate de oameni, probabil că şi din pricina originei lor, nu destul de bine deslușită până în ziua de azi, — dar mai ales din pricina împrejurărilor prin cari au trecut, — din pricina religiei lor fanatice şi pătimaşe, — din pricina ignoranţei marei majorităţi a reprezentanţilor clerului lor, conducătorii lor hahami şi rabini, străini de tot prorgesul minţii omeneşti, mărginindu-şi toate sforţările creerului la tălmăcirea, răstălmăcirea şi para-tălmăcirea talmudului, — această varietate zic, s'a dezobişnuit de toate muncile fizice greu de îndeplinit şi s'a specializat la anumite îndeletniciri, cari nu mai cer nici vigoare fizică, nici îndemânare la vreun meşteşug, nici putere de căutare şi pătrundere a adevărului, ci numai şiretlic, ascuţime de minte, lipsă de scrupule, uşurinţă de a minţi fără jenă, de a mistifica fără ruşine, de a linguşi, de a se târî cu umilinţă şi la nevoie chiar de a trăda, incapabili de orice muncă de construcţie, de producţie, sau măcar de întreţinere a lucrurilor făcute cu braţele altora, ei sunt simpli intermediari, speculatori ai muncii altora, specializaţi în comerţ, în misitie şi în presă. Ori unde îi vei căuta pe globul pământesc nu-i vei găsi îndeletnicindu-se cu vre-o muncă rodnică şi folositoare poporului în mijlocul căruia s'au aciuiat. Am fost acum câteva zile în Praga, unul din cele mai frumoase oraşe ale Europei Centrale, în care de multă vreme locuesc un foarte mare număr de ovrei. Ce caatedrale, cano d'opere de artă arhitecturală! ce clădiri admirabile! ce poduri enorme împodobite cu statui minunate! ce străzi largi cu pavagii ideale! ce pieţi publice cu monumente şi statui splendide! ce lucrări trainice de indiguire şi de canalizare a Moldaviei! ce splendoare de parcuri şi de grădini suspendate! Mă întrebam şi am întrebat şi pe unii din localnici: ce anume fracţie din aceste minunăţii a fost săvârşită de mâna vreunui evreu? Nimic, absolut nimic. Negustori, intermediari, misiţi, ziarişti, liberi profesionişti şi mai ales speculatori ai muncii altora. Aşa sunt, aşa vor rămâne pe veci: o varietate omenească din care unul la zece mii a

(Continuare în pag. 2-a)

D. general Gamelin despre armata română

—oxo—

Publicăm în altă parte a ziarului relatările trimisului nostru special asupra ultimei zile a manevrelor regale.

După încheerea manevrelor regale, d. general Gamelin, şeful statului major al armatei franceze, a făcut următoarele declaraţii:

„După ce am admirat sforţarea făcută de România spre a-şi constitui o industrie de război şi a-şi desvolta materialul, am fost în mod particular fericit de a vedea armata ei la manevre în cadrul unei teme foarte interesante.

Direcţiunea manevrelor a ştiut să dea operaţiunilor o desfăşurare logică, lăsând totuş comandanţilor de partide iniţiativa cea mai largă.

A lăuda soldatul român nu mai este astăzi necesar: rezistenţa lui este fără pereche şi el dovedeşte bravura sa pe câmpurile de luptă, sub conducerea unui corp ofiţeresc demn de el.

S'a putut constata din nou, în cursul manevrelor, valoarea şi tehnica ofiţerilor de stat major cari, sub direcţiunea luminată a camaradului şi prietenului meu, generalul Sichitiu, se arată în toate domeniile la înălţimea sarcinei lor.

In ce priveşte comandamentul, îţi poţi da seama că el este perfect legat de îndatoririle sale; el atacă cu hotărîre problemele războiului modern, sub autoritatea supremă a M. Sale de o competinţă atât de înaltă în toate marile chestiuni militare strategice şi tactice şi care se interesează cu atâta pasiune de progresele armatei Sale.

A nins şi pe munţii din jud. Dâmboviţa

Târgovişte, 13 Oct.

In ultimele zile au căzut ploi reci, iar pe munţii din nordul judeţului a nins.

Temperatura a scăzut simţitor, ajungând la + 6° C.

—xxxx⊙xxxx—

D. Lugoşianu a sosit la Roma

Roma, 13 (Rador). — **D. I. Lugoşianu, ministrul României la Roma, s'a înapoiat din concediu.**

Cu începere de azi, d-sa a reluat conducerea legaţiunii României de pe lângă Quirinal.

—oxo—oxo—

FILME

— Constat, draga mea, că este invitată foarte multă lume.

— Este firesc să fie aşa când e vorba de un eveniment fericit.

— Da? Nu ştiu nimic!

— Vei afla dela mine. Amfitrionii vor să-şi mărite fata; cei de colo, — nu te uita chiar acum, ca să nu observe că vorbim despre ei, — au un băiat de însurat. Cum s'ar zice în lumea care nu este a noastră, ne aflăm la o vedere.

Fumând ţigară după ţigară, viitoarele cuscre se întrec în elogii despre odraslele respective.

— Fiul meu a fost printre cei dintâi în toate şcoalele. Notaţi că şi la conduită, nu numai la învăţătură. Vă asigur, scumpă doamnă, că posedă mai multă carte chiar decât mine, care — lăsând orice modestie la o parte — sunt considerată ca intelectuală, şi se poartă mai frumos chiar decât tatăl său, dovadă că nu face politică.

— Scumpa mea, — sper că în curând ne vom tutui, — fetiţa mea este una din rarele bijuterii ale tineretului actual. Cunoaşte la perfecţie patru limbi. Dansează orice şi oricât. Pictează. Şi dacă n'ar fi avut ghinionul să se nască în secolul radiofoniei, ar fi cântat superb la pian. Este de o modestie depăşită numai de distincţiunea sa; şi pentru nimic în lume n'ar face un gest de natură să surprindă, să displacă, să indispună. Vei rămâne încântată îndată ce va coborî din camera sa de toaletă.

— Aştept cu nerăbdare acest moment. Dealtfel, priviţi pe fiul meu: nu-şi mai ia ochii dela vârful acestei scări splendide, aşteptând să apară de sus.

Vastă şi variată, sub presiunea inerentă unor asemenea împrejurări importante, asistenţa este surprinsă deodată de un râs tineresc, pe cât de exuberant pe atât de inoportun.

Şi înainte de a-şi putea explica de unde vine, fetiţa gazdei încalecă sus pe rampa alunecoasă a scării şi îşi dă drumul vertiginos, ca pe tobogan.

Un ţipăt de groază general, şi dacă mama ei n'a leşinat, este numai pentru că fiica lăudată s'a rostogolit în braţele sale, producându-i o comoţiune de care se resimte şi astăzi.

Iar mama şi fiul au sărit în primul taximetru.

Don José

Alba-Iulie, de praznic îmbracă-te...

Alba-Iulie, de praznic îmbracă-te
şi-adună-ţi cei mai drepţi şi mai pietroşi voinici
din munţi, din câmpii, de pe maluri de ape,
cu inima unii de alţii aproape,
să-şi prăznuiască desrobirea aici
unde Horia, de sub zăvoare şi lacăte,
a fost dus să moară pe roată...

A. COTRUŞ

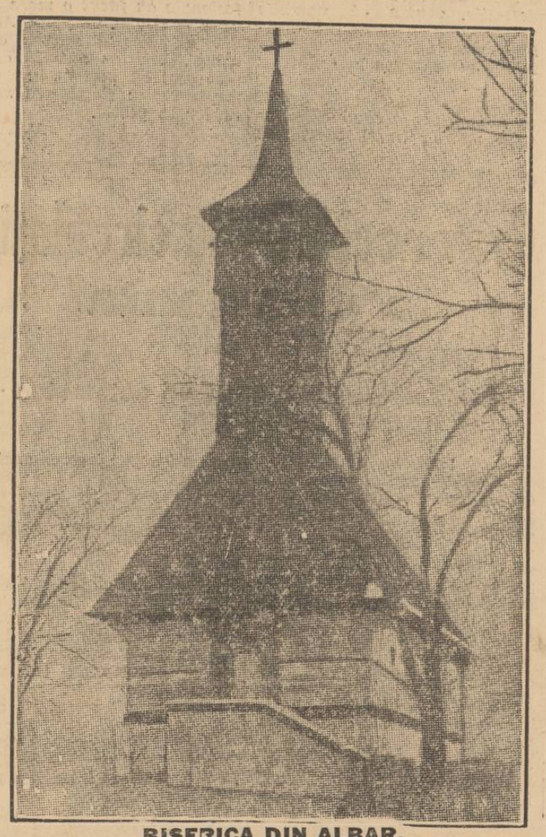

BISERICA DIN ALBAR, satul natal al lui Horia

Inţelesul alegerilor cantonale din Franţa

—oxo—

Rezultatul alegerilor cantonale din Franţa, cu toate că s'a spus că nu va avea nici o influenţă politică, este totuşi considerat ca o indicaţie asupra stării de spirit a poporului francez şi în deosebi a păturii ţărăneşti.

Reacţiunea faţă de extremiştii de stânga sau de dreapta şi mai ales reacţiunea împotriva experienţelor politice, care, desconsiderând realităţile, ajung la dezordine morală, socială şi financiară, s'a produs la prima consultare electorală.

Poporul francez, prin importantul număr de voturi dat radical-socialiştilor şi candidaţilor de centru, s'a pronunţat pentru o redresare morală şi materială a ţării pe calea legalităţii, a bunului simţ şi a ordinei. Politica de violenţă, de dezordine socială şi de dibuire pe drumuri necunoscute, mai ales în aceste vremuri când situaţia internaţională este atât de serioasă, poate duce la primejdii din cele mai mari pentru liniştea şi securitatea unei ţări.

Poporul francez şi-a dat seama de aceste primejdii şi cu votul lui a ţinut să atragă atenţiunea conducătorilor politicii franceze, că nu se pot bucura de sprijinul lui decât acei cari urmează drumul legalităţii şi al ordinei.

Această afirmare hotărîtă a poporului francez dovedeşte sănătatea lui morală şi înţelepciunea lui, însuşiri cari constituesc cea mai bună chezăşie pentru viitorul unei ţări. Şi, nu este exclus, ca după această manifestare, încrederea în moneta franceză să renască, acei cari şi-au expatriat averile să şi le repatrieze, iar acei cari au crezut că pot speculа asupra francului din cauza situaţiei politice interne, să se convingă că încercările lor se vor izbi de voinţa poporului francez, hotărît să sprijine numai o politică de ordine, de măsură şi de legalitate.

SCRISORI DIN LONDRA

Socialişti în Marea Britanie

de AUGUR

Londra, Octombrie

Din punct de vedere al intereselor esenţiale ale Marei Britanii, conferinţa partidului muncitoresc, care se ţine la Bournemouth, este mai importantă decât formulele dela Geneva sau toată forfoteala diplomatică în jurul Mediteranei. Căci toată mişcarea ideii socialiste din Anglia e pe cale de a suferi o modificare adâncă.

Spre a lămuri ceeace se petrece, trebuie să ne întoarcem cu mulţi ani în urmă. In 1900 a fost constituit partidul muncitoresc pe care-l cunoaştem. In fond, el reprezenta o federaţie a uniunilor profesionale şi câteva grupuri de socialişti intelectuali, cari nu posedau nici-o influenţă politică. Comitetul executiv al partidului era deci prin excelenţă reprezentantul intereselor uniunilor profesionale (trade unions). Treptat şi mai ales după războiul mondial şi-au făcut apariţia organizaţiile locale ale partidului muncitoresc. Membrii acestor organizaţii se recrutau numai după credinţa lor politică. Şefii intelectualilor socialişti au căutat şi au găsit aci sprijinul necesar ca să fie aleşi în Camera comunelor ca ideologi puri şi nu ca reprezentanţi ai uniunilor profesionale.

Dar în comitetul executiv al partidului muncitoresc, intelectualii cari constitue azi ceeace se numeşte aripa stângă a mişcării, nu puteau pătrunde, fiindcă uniunile profesionale păstrau mereu sdrobitoarea lor superioritate numerică. Constituirea partidului impunea alegerea membrilor comitetului prin votul întregii conferinţe. Aceasta permitea fruntaşilor să păstreze adevărata putere în mâinile lor, excluzând din comitetul executiv pe ideologii cari le displăceau. Dealtfel, uniunile profesionale contribuie ca şi înainte la cea mai mare parte a resurselor financiare ale partidului.

Totuşi, dela război, s'a produs o mişcare ce atrage tot mai mult spiritele active ale partidului spre organizaţiile locale în circumscripţiile parlamentare. Acolo se face pregătirea alegerilor şi tot acolo se desbat ideile noui. Uniunile profesionale, ori cât ar fi de puternice încă, recunosc existenţa unei ameninţări tot mai mare faţă de poziţia lor predominantă în partid. In loc însă să dea o luptă aprigă nouilor veniţi, ceeace ar putea face încă multă vreme

(Continuare în pag. 2-a)

Limba noastră

Neologismele şi „prestigiul ştiinţific"

Neologismele, articolul d-lui Al. Graur, apărut în *Revista Fundaţiilor Regale*, rămâne un dureros document al vremii. El vădeşte jalnica pregătire a unora dintre profesori, — pregătire pe care nu o pot ascunde nici ifosele, nici îndrăsneala lor.

Să ne oprim la câteva din pildele, pe care le dă d. Graur în sprijinul ciudatei sale teorii că trebue să ne pocim graiul.

„A omori, zice el, nu este tot una cu *a executa:* nu va spune nimeni *am executat o muscă*, iar dacă cineva ar spune că *un criminal a fost omorît*, s'ar înţelege că acesta *a primit moartea (!)* de la alt criminal, nu dela autorităţile constituite... *Ilegal* nu e decât *nelegiuit*, dar nu putem zice de un nelegiuit că e *un ilegal... imposibilitate* înseamnă *neputinţă*, dar nu se zice *aceasta este o neputinţă*, nici *m'au găsit imposibilităţile...* Să zicem că *a demonstra* ar fi exact înlocuit prin *a dovedi;* dar prin ce vom înlocui pe *demonstrabil?* Dacă *anterior* este cel dinainte, cum vom zice la *anterioritate?...* In loc de *a incendia* un purist ne impune pe *a arde;* dar în loc de *incendiator?"*

Câte cuvinte atâtea greşeli. Fiindcă nu se zice *un criminal a fost omorît* ca să nu se creadă că *„a primit moartea* de la alt criminal" — ce românească e asta, domnule profesor? — nu e nici un zor să spui: *un criminal a fost executat.* In limba noastră zicem: *a fost împuşcat, spânzurat, i s'a tăiat capul. „Ilegal* nu e decât *nelegiuit"?* D. Graur nu ştie româneşte.

Ilegal înseamnă *împotriva legii. Nelegiuit* are mai mult înţeles moral, religios. Dicţionarul Sălmeanu lămureşte: *„Nelegiut*, lipsit de lege sau de respect pentru cele sfinte, care ofensează morala şi tot ce-i demn de respect". Damé, în dicţionarul său român-francez traduce cuvântul *nelegiuit* cu *inique, impie*, nu cu *illégal.*

Nu se zice *aceasta este o neputinţă?* Fireşte. Dar se zice: aceasta e *cu* neputinţă. Cu ce să înlocuim pe *demonstrabil, anterioritate, incendiator?*

Inlocuim pe *demonstrabil* cu: *care se poate dovedi.*

Antériorité înseamnă *întâietate:* L'antériorité d'un droit, d'une découverte=întâietatea unui drept, a unei descoperiri.

A incendia înseamnă *a da foc. Incendiator, cel care dă foc, pune foc.*

„Mai adaug, zice d. Graur, că perifrazele nu sunt totdeauna fericite în întrebuinţarea (!) stilistică. *Ultimul* poate fi redat prin *cel din urmă*, dar fraza devine adesea greoaie; *ridicol* poate fi înlocuit prin *de râs*, dar adjectivul poate fi pus, când e nevoie, înaintea substantivului: *Un ridicol orgoliu*, dar nu *un de râs orgoliu*".

„Ultimul *poate...* ridicol *poate...* adjectivul *poate...*". Vai, ce nefericită „întrebuinţare(!) stilistică". Şi când e neapărat nevoie să zicem *un ridicol orgoliu* şi nu *un orgoliu de râs?*

Şi mai spune „marele lingvist": „Altcori adoptarea neologismelor conferă *prestigiu ştiinţific:* medicii nu vorbesc niciodată de *inimă*, ci de *cord;* nu zic: vărsa, ci *a vomita;* imediat ce un termen medical a pătruns în public, specialiştii adoptă altul, de exemplu astăzi au părăsit şi pe *vomita* pentru *voma*".

Cu alte cuvinte, învăţatul profesor crede că „prestigiul ştiinţific" nu ţi-l dau priceperea şi ştiinţa ta, ci neologismele, dacă zici *cord* şi nu *inimă*. Şi mai crede că îndată ce un termen medical a pătruns în public şi începe lumea să priceapă despre ce e vorba, „specialiştii" adoptă altul: „de exemplu astăzi au părăsit şi pe *vomita* pentru *voma*". O plăcere. Mâine, când va pătrunde în public şi *a voma*, „specialiştii", ca să li se „confere prestigiu ştiinţific", vor părăsi şi pe *voma* pentru *vo* sau pentru *mal*..

E adevărat că d. Graur strecoară părerea că „se mai întrebuinţează neologismele şi dintr'un motiv încă *şi mai puţin lăudabil*, anume din dorinţa *de a-ţi arăta cultura*". Dar se grăbeşte îndată să îndreptăţească şi pe cei cu „prestigiul ştiinţific" şi pe cei cu „dorinţa de a-şi arăta cultura" spunând: „Dar, *indiferent de aprobarea sau dezaprobarea noastră*, rezultă din faptele citate că *neologismele pot fi simţite ca utile* de cei care le întrebuinţează şi că, *în orice caz*, ele au întotdeauna cel puţin o nuanţă *în plus* faţă de aşa numitele (!) lor *sinonime (!)*". (Sublinierile sunt ale mele)

D. Al Graur mai e pentru neologisme şi fiindcă trebue „să facem unificarea europeană".

Ce e bazaconia asta, vom vedea în articolul viitor.

T. PISANI